

Porušení pracovních povinností a náhrada škody

Důvody, které zaměstnance vedly k porušení pracovních povinností a které mohly vyplývat z poměrů u zaměstnavatele, nemají z hlediska vlastního zavinění zaměstnancem, tj. jeho vědomosti o protiprávnosti jednání a jeho důsledcích, žádný význam; mohou však být podkladem pro úvahu o možnosti poměrného omezení odpovědnosti zaměstnance ve smyslu zákoníku práce.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 931/2006, ze dne 3.4.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce A. A. a.s., zastoupeného advokátem, proti žalovanému M. H., zastoupenému advokátem, o 81.000,- Kč s úroky z prodlení, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 7 C 469/2003, o dovolání žalovaného proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. listopadu 2005 č.j. 25 Co 361/2005-143, tak, že dovolání žalovaného proti výroku rozsudku městského soudu, jímž byl rozsudek obvodního soudu změněn tak, že žalovanému bylo uloženo zaplatit žalobci 81.000,- Kč s 2% úroky z prodlení od 3.9.2003 do zaplacení, se zamítá; v dalším se dovolání žalovaného odmítá.

Z odůvodnění :

Žalobce (jeho právní předchůdce - A. G. a.s.) se domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 81.000,- Kč s 3% úroky z prodlení od 20.6.2003 do zaplacení. Žalobu odůvodnil tím, že žalovaný, který u něj pracoval na základě pracovní smlouvy od 9.6.2003 do 27.6.2003 jako prodejce, dne 19.6.2003 ke konci pracovní doby (po 21.00 hod.) prováděl na základě žádosti zákazníka zkušební jízdu s automobilem značky A. A6, rok výroby 1999, který žalobce v rámci svého předmětu činnosti (koupě a prodej ojetých motorových vozidel) zakoupil dne 12.6.2003 od pana D. A. za cenu 530.000,- Kč. Během této zkušební jízdy byl žalovanému uvedený automobil odcizen, „a to osobou vydávající se za zákazníka“. Z protokolu o podání vysvětlení, sepsaného týž den Policií ČR, je přitom zřejmé, že žalovaný „v rozporu s písemným pokynem“ žalobce (jehož znalost žalovaný dříve potvrdil svým vlastnoručním podpisem) „neproověřil řidičský průkaz tzv. zákazníka, a tudíž nezná jeho totožnost“, a že „rovněž v rozporu s pokyny nadřízeného byl u zkušební jízdy automobilu v ceně nad 300.000,- Kč přítomen sám a nikoliv s dalším prodejcem“. Podle názoru žalobce „je více než pravděpodobné“, že, „kdyby pachatel krádeže nebyl v automobilu v tak pozdní večerní hodinu pouze s jedním pracovníkem, ale se dvěma pracovníky žalobce, ke krádeži by nedošlo a žalobci by tak nevznikla škoda“. Za přítomnosti dvou zaměstnanců žalobce by totiž i při výměně z místa řidiče na místo spolujezdce (za účelem umožnění zákazníkovi prověřit si vůz při jízdě) nemohlo dojít k situaci, již právě využil pachatel krádeže, že by se zákazník nacházel ve vozidle sám. Žalobce má zato, že je dána příčinná souvislost mezi krádeží předmětného automobilu a zaviněným porušením povinností žalovaného, a že proto má „v souladu s § 179 zák. práce“ nárok na náhradu škodu ve výši čtyřapůlnásobku průměrného výdělku žalovaného.

Obvodní soud pro Prahu 5 (poté, co řízení ohledně zaplacení 3% úroků z prodlení z částky 81.000,- Kč od 20.6. do 2.9.2003 zastavil) rozsudkem ze dne 27.4.2004 č.j. 7 C 469/2003-67 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen „nahradit“ žalovanému náklady řízení ve výši 16.950,- Kč k rukám jeho „právního zástupce“. Vycházel ze zjištění, že při předváděcí jízdě vykonávané dne 19.6.2003 žalovaným (jako zaměstnancem žalobce ve funkci prodejce) „došlo k násilnému odcizení předváděného automobilu, a to poté, co žalovaný splnil písemný pokyn žalobce provést kontrolu řidičského průkazu zákazníka“. Bez ohledu na skutečnost, že žalobce „neprováděl žádná konkrétní školení o způsobu prodeje“ (požadovaná přítomnost dvou prodejců v případě předvádění dražších vozů byla pouze ústním pokynem, resp. jen „jakýmsi doporučením“), dospěl soud prvního stupně k závěru, že „zde chybí příčinná souvislost“ mezi vznikem škody a porušením pracovních povinností ze strany žalovaného, a že „provinění žalovaného proti ústnímu pokynu je toliko nepatrné“ a „jeho intenzita nedosahuje zaviněného porušení povinností při plnění pracovních povinností, jak to má na mysli ust. § 172 zák. práce“; proto „soud nemohl postupovat jinak, než žalobu zamítnout“.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze usnesením ze dne 23.11.2004 č.j. 25 Co 331/2004-88 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolací soud vytkl soudu prvního stupně, že při

zjišťování skutkového stavu se spokojil pouze s výpovědí přímého nadřízeného žalovaného, který nebyl přítomen na pracovišti v době, kdy mělo ze strany žalovaného dojít k porušení pokynů zaměstnavatele týkajících se prodeje předváděných vozů, aniž by se pokusil provést důkaz výsledkem svědka, který byl osobně na pracovišti přítomen a jemuž měl žalovaný ohlásit, že pracuje přesčas a že vyjede na předváděcí jízdu s drahým vozem. Kromě toho soud prvního stupně pochybil v tom, že věc neposuzoval „v širších souvislostech“, tedy nejen „dle § 172 odst. 1, 2 zák. práce“, ale „minimálně též z hlediska ust. § 171 odst. 1 zák. práce a § 73 zák. práce“, a že považoval ústní pokyn zaměstnavatele za méně závazný než pokyn vydaný písemně, ačkoli – jak odvolací soud zdůraznil – „ze zákoníku práce nevyplývá, že by striktně vyžadoval pro pokyny zaměstnavatele, které vydává v souvislosti se zajištěním výkonu práce svých zaměstnanců, písemnou formou“.

Obvodní soud pro Prahu 5 (poté, co usnesením ze dne 25.5.2005 č.j. 7 C 469/2003-105 podle ustanovení § 107a odst. 2 o.s.ř. „vyhověl návrhu žalobce, aby do řízení vstoupil na jeho místo A. A. a.s.“) rozsudkem ze dne 31.5.2005 č.j. 7 C 469/2003-117 žalobu opět zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen „nahradit“ žalovanému náklady řízení ve výši 50.475,- Kč k rukám jeho „právního“ zástupce. Soud prvního stupně vzal „za prokázané“, že během předváděcí jízdy konané dne 19.6.2003 po 21. hodině byl žalovanému odcizen předváděný automobil, „a to mužem, který původně předstíral zájem o automobil“; dále z výsledků dokazování vyplynulo, že žalovaný předtím, než pustil muže k řízení, zkontroloval jeho doklady (a tak „splnil písemný pokyn žalobce provést kontrolu řidičského průkazu“), že však „před vystoupením z vozidla zákazníka nepožádal o vypnutí motoru a vyndání klíčků ze zapalování“, a že „to, že ve vozidle byly v době krádeže dvojce klíčky s imobilizérem, byla běžná praxe“. Podle názoru soudu prvního stupně za dané situace „není možno přičítat k tíži žalovaného tu skutečnost, že si nepamatuje údaje z řidičského průkazu pachatele, neboť přepadení pro něj bylo jistě velikým otřesem“, a že „pokud svědci vypověděli, že při předvádění dražších vozů nad 300.000,- Kč mají být při předváděcí jízdě přítomni dva prodejci, je třeba poukázat na to, že šlo o ústní pokyn, jehož faktické dodržování žalobce nepožadoval, jak to prokázal výslech žalovaného“. Kdyby měl žalobce „skutečný zájem“, aby na předváděcí jízdě s dražšími vozy byli přítomni dva prodejci, pak podle mínění soudu „by jistě o tomto byli jeho zaměstnanci řádně proškoleni a toto by i podepsali“; protože však žalovaný v tomto směru nepodepsal žádné konkrétní proškolení, „trvá soud na tom, že šlo jen o jakési alibistické doporučení, nikoli o závazný pokyn zaměstnavatele“. Přihlížeje „i k hlediskům upraveným v ust. § 171 odst. 1 zák. práce a ust. § 73 zák. práce“ dále dovodil, že žalovaný, který pokračoval v předváděcí jízdě ještě přesčas, „se choval jakožto zaměstnanec svědomitě a řádně“, a protože „postupoval i standardním způsobem jako jiní prodejci, nebylo jeho jednání v rozporu ani s jedním z uvedených zák. ust.“, když „nelze přehlédnout ani to, že u žalobce pracoval teprve krátce“. Soud prvního stupně proto dospěl k závěru, že „v daném případě chybí příčinná souvislost“ mezi vznikem škody a porušením pracovních povinností ze strany žalovaného a že „intenzita provinění“ žalovaného „nedosahuje zaviněného porušení povinností při plnění pracovních povinností“; kromě toho za dané situace, kdy „žádná konkrétní školení o způsobu prodeje žalobce neprováděl, v rámci pracovní doby se dávaly toliko ústní pokyny s tím, že jejich plnění nebylo fakticky vyžadováno“, byl žalobce „jakožto zaměstnavatel ve smyslu ust. § 170 zák. práce nedůsledný a jeho vedoucí pracovníci nedodržovali důsledně své povinnosti dle ust. § 74 písm. g) zák. práce“. Jelikož „nedošlo ke splnění všech předpokladů, s nimiž ust. § 172 zák. práce spojuje odpovědnost za škodu“, není uplatněný nárok opodstatněný.

K odvolání žalobce Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 15.11.2005 č.j. 25 Co 361/2005-143 rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovanému uložil, aby žalobci zaplatil 81.000,- Kč s 2% úroky z prodlení od 3.9.2003 do zaplacení, ohledně zamítnutí žaloby o úroky z prodlení ve výši 1% z částky 81.000,- Kč od 3.9.2003 do zaplacení tento rozsudek potvrdil a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobci na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně 23.355,- Kč a na náhradu nákladů odvolacího řízení 16.875,- Kč, obojí k rukám Mgr. J. B. Odvolací soud na základě „řádně a úplně“ zjištěného skutkového stavu na rozdíl od soudu prvního stupně dovodil, že „žalovaný nesplnil tak zvanou prevenční povinnost ve smyslu ust. § 171 odst. 1 zák. práce“. Porušení této povinnosti žalovaným spatřoval ve skutečnosti, že „žalovaný si nepočínal při jednání s potenciálním zákazníkem v míře minimálně požadované opatrnosti, pokud si vyzvedl dva klíčky k vozidlu včetně imobilizéru, které navíc následně nechal ve vozidle při předávání vozu zákazníkovi, a přitom nechal motor v chodu“. Tímto porušením povinnosti je podle názoru odvolacího soudu dána odpovědnost žalovaného za škodu, kterou způsobil svému zaměstnavateli ve smyslu ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce, „a to zaviněním ve formě vědomé nedbalosti, neboť žalovaný s ohledem na ústní pokyny nadřízených (ohledně nichž měl i soud prvního stupně za prokázané, že byly žalobci dány, jen jinak hodnotil intenzitu jejich porušení žalovaným) věděl, že může ohrozit majetek zaměstnavatele, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové ohrožení nezpůsobí“; současně „byla dána i příčinná souvislost mezi protiprávním zaviněným jednáním žalovaného a vznikem škody, která spočívala v majetkové újmě zaměstnavatele žalovaného ve výši nejméně 530.000,- Kč za hodnotu odcizeného vozidla, neboť bez výše popsaného jednání žalovaného by ke vzniku škody nedošlo“. Za tohoto stavu odvolací soud žalobě zcela vyhověl, neboť požadovaná částka 81.000,- Kč „plně odpovídala rozsahu náhrady škody žalovaným podle ust. § 179 odst. 1 a 2 věta první zák. práce s ohledem na prokázaný výdělek žalovaného v rozhodném období ve výši 18.000,- Kč“, když „vzhledem k výši celkové škody způsobené žalobci jednáním žalovaného a rozsahu náhrady škody žalovaným odvolací soud neshledal důvody pro přiměřené snížení

náhrady škody podle ust. § 183 zák. práce“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu (do jeho „plného rozsahu“) podal žalovaný dovolání. V první řadě namítal, že „nebylo žádným písemným dokladem prokázáno“ tvrzení žalobce, že žalovaný měl za povinnost u předvádění vozidel v hodnotě nad 300.000,- Kč jet s druhým prodejcem, a považoval za „zcela nevěrohodné“, že by žalobce tuto „bezpochyby zásadní a podstatnou“ povinnost nestanovil prodejcem písemně. Kdyby tento „neprokázaný ústní pokyn“ byl pravidlem, pak podle názoru dovolatele neměl nadřízený zaměstnanec vydat žalovanému klíčky od předmětného vozu, nebyl-li přítomen druhý prodejce; z toho je zřejmé, že předváděcí jízdy dvou prodejců se zákazníkem s vozy v hodnotě nad 300.000,- Kč „se neprováděly“. Neobstojí proto závěr odvolacího soudu o tom, že žalovaný při jednání s potenciálním zákazníkem nejednal v míře požadované opatrnosti, „jestliže klíčky k vozu včetně imobilizéru vydal žalovanému jeho nadřízený, přestože věděl, že žalovaný je na pracovišti sám, a že tedy sám také jede se zákazníkem na předváděcí jízdu s vozem dražším 300.000,- Kč“. Dále má dovolatel za to, že, pokud ke krádeži došlo za situace, kdy žalovaný nasedl na místo spolujezdce a po vrácení dokladů byl zákazníkem za použití hrubé síly donucen z vozu vystoupit, není dána příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním žalovaného a vznikem škody; žalovaný by totiž „mohl vzniku škody zabránit pouze tak, že by se fyzickému napadení bránil, čímž by se ale vystavil vážnému ohrožení sebe a toto jednání by bylo v rozporu s § 171 odst. 2 zák. práce“. Za tohoto stavu tedy podle názoru žalovaného „nebyly vůbec splněny základní předpoklady obecné odpovědnosti dané § 172 zák. práce“. Navíc měl odvolací soud „vzít v úvahu, že škoda byla způsobena i porušením povinností ze strany zaměstnavatele“, které - jak dovolatel zdůraznil - „lze spatřovat v tom“, že „žalovaný nebyl žalobcem dostatečně poučen a proškolen“, že závazné pokyny ohledně tvrzeného způsobu prodeje dražších vozů nebyly stanoveny písemně, dále že nebyly ze strany zaměstnavatele vytvořeny podmínky pro jejich plnění (v předmětném okamžiku žalovaný na směně pracoval sám), a konečně že plnění těchto pokynů nebylo ze strany žalovaného vyžadováno ani kontrolováno, „o čemž svědčí skutečnost, že žalovanému byly jiným vedoucím zaměstnancem vydány dvě sady klíčků k vozidlu v hodnotě vyšší jak 300.000,- Kč“. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání žalovaného bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o.s.ř.), se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Podle ustanovení § 240 odst. 1 věty první o.s.ř. účastník může podat dovolání do jednoho měsíce od právní moci rozhodnutí odvolacího soudu u soudu, který rozhodoval v prvním stupni.

Z obecného závěru, že k dovolání jsou legitimováni účastníci řízení, nelze dovozovat, že by dovolání mohl podat kterýkoliv z nich. Z povahy dovolání jakožto opravného prostředku plyne, že dovolání může podat jen ten účastník, kterému nebylo rozhodnutím odvolacího soudu plně vyhověno, popř. kterému byla tímto rozhodnutím způsobena jiná určitá újma na jeho právech. Rozhodujícím přitom je výrok rozhodnutí odvolacího soudu, protože existenci případné újmy lze posuzovat jen z procesního hlediska. Při tomto posuzování také nelze brát v úvahu subjektivní přesvědčení účastníka řízení, ale jen objektivní skutečnost, že rozhodnutím soudu mu byla způsobena určitá, třeba i ne příliš významná újma, kterou lze odstranit zrušením napadeného rozhodnutí. Oprávnění podat dovolání tedy svědčí jen tomu účastníku, v jehož neprospěch vyznívá poměření nejpříznivějšího výsledku, který odvolací soud pro účastníka mohl založit svým rozhodnutím, a výsledku, který svým rozhodnutím skutečně založil, je-li zároveň způsobená újma odstranitelná tím, že dovolací soud napadené rozhodnutí zruší (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.10.1997 sp.zn. 2 Cdon 1363/96, uveřejněné pod č. 28 v časopise Soudní judikatura, roč. 1998).

Žalovaný uvádí, že dovoláním napadá rozsudek odvolacího soudu „v plném rozsahu“; podává tedy dovolání i proti části rozsudku odvolacího soudu, v níž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby ohledně úroků z prodlení ve výši 1% z částky 81.000,- Kč od 3.9.2003 do zaplacení. Rozsudkem odvolacího soudu v této části však nemohla být žalovanému způsobena újma na jeho právech, neboť jeho požadavků bylo v tomto směru (rozsahu) vyhověno. Z tohoto pohledu tedy žalovaný nemůže mít - objektivně vzato - žádný skutečný zájem, aby rozhodnutí odvolacího soudu bylo zrušeno. K podání dovolání proti uvedené části rozsudku odvolacího soudu tedy není žalovaný oprávněn (subjektivně legitimován).

Z vyjádření dovolatele, že rozsudek odvolacího soudu „napadá v plném rozsahu“, vyplývá, že žalovaný podává dovolání rovněž proti části rozsudku odvolacího soudu, v níž bylo rozhodnuto o nákladech řízení.

Přípustnost dovolání proti napadeným výrokům o nákladech řízení je třeba zkoumat z hledisek zákonných ustanovení, která stanoví podmínky přípustnosti dovolání proti usnesení odvolacího soudu. Z ustanovení §§ 237 až 239 o.s.ř. ovšem vyplývá, že dovolání proti výroku usnesení odvolacího soudu o nákladech řízení není podle právní úpravy

přípustnosti dovolání v občanském soudním řádu účinné od 1. ledna 2001 přípustné, a to bez zřetele k povaze takového výroku, tedy bez ohledu na to, zda jde např. o měnicí nebo potvrzující rozhodnutí o nákladech řízení (srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 31.1.2002, sp. zn. 29 Odo 874/2001, uveřejněné v časopise Soudní judikatura pod poř. č. 88, ročník 2002).

Vzhledem k tomu, že v podání dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu brání nedostatek subjektivní legitimace žalovaného, a protože dovolání do výroků o nákladech řízení směřuje proti rozhodnutí, proti němuž není tento mimořádný opravný prostředek přípustný, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalovaného v tomto směru - aniž by se mohl věci dále zabývat - podle ustanovení § 243b odst. 5 věty první a § 218 písm. b) a c) o.s.ř. odmítl.

Po zjištění, že dovolání žalovaného proti měnicímu výroku rozsudku odvolacího soudu o věci samé (jímž bylo vyhověno žalobě o zaplacení 81.000,- Kč s 2% úroky z prodlení od 3.9.2003 do zaplacení) bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. dovolání přípustné, Nejvyšší soud České republiky přezkoumal napadený měnicí rozsudek ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat - vzhledem k tomu, že předmětem řízení je nárok na náhradu škody, která měla žalobci vzniknout dne 19.6.2003 - podle ustanovení zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 30.9.2003 (tj. přede dnem, kdy nabyl účinnosti zákon č. 274/2003, kterým se mění některé zákony na úseku ochrany veřejného zdraví) - dále jen „zák. práce“.

Podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Zaměstnavatel je povinen prokázat zaměstnancovo zavinění s výjimkou případů uvedených v § 176 a 178 (srov. § 172 odst. 3 zák. práce).

Podle ustanovení § 172 odst. 2 zák. práce byla-li škoda způsobena také porušením povinností ze strany zaměstnavatele, odpovědnost zaměstnance se poměrně omezí. Podle ustanovení § 179 odst. 4 zák. práce byla-li škoda způsobena také zaměstnavatelem, je zaměstnanec povinen hradit poměrnou část škody podle míry svého zavinění.

Předpokladem pro vznik odpovědnosti zaměstnance vůči zaměstnavateli za škodu podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce je porušení pracovních povinností zaměstnancem, vznik škody, příčinná souvislost mezi porušením pracovních povinností a vznikem škody (tzv. kauzální nexus) a zavinění na straně zaměstnance. Ke vzniku povinnosti k náhradě škody je zapotřebí, aby všechny předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, nárok, a tedy ani povinnost k zaplacení, nevzniká. Z principu obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu podle citovaného ustanovení vyplývá, že zaměstnanec odpovídá jen za tu škodu, kterou zaviněným porušením pracovních povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním skutečně způsobil; neodpovídá tudíž za tu část škody, která byla způsobena porušením povinností ze strany zaměstnavatele (§ 172 odst. 2 a § 179 odst. 4 zák. práce), případně zaviněním jiného zaměstnance (§ 179 odst. 5 zák. práce), resp. třetích osob vně zaměstnavatele. V řízení o náhradu škody podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce má žalobce (poškozený zaměstnavatel) procesní povinnost tvrdit [srov. § 101 odst. 1 písm.a) o.s.ř.] a posléze i prokázat [srov. § 101 odst.1 písm.b) a 120 odst. 1 o.s.ř.] všechny uvedené předpoklady potřebné pro vznik odpovědnosti za škodu.

Z hlediska skutkového stavu bylo v projednávané věci zjištěno (správnost skutkových zjištění soudů v tomto směru dovolatel nenapadá), že žalovaný pracoval u žalobce na základě pracovní smlouvy od 9.6.2003 do 27.6.2003 jako prodejce; do jeho pracovní náplně patřilo - mimo jiné - oprávnění provést v případě zájmu zákazníka o určitý automobil předváděcí jízdu, během níž má zákazník možnost za přítomnosti prodejce si vůz ověřit při jízdě. Dne 19.6.2003 ke konci pracovní doby (kolem 21.00 h) prováděl žalovaný na základě žádosti zákazníka předváděcí jízdu automobilu značky A. A6, rok výroby 1999, který žalobce v rámci svého předmětu činnosti (koupě a prodej ojetých motorových vozidel) zakoupil dne 12.6.2003 za cenu 530.000,- Kč. Během této předváděcí jízdy, kterou vykonával sám (bez přítomnosti dalšího prodejce), byl žalovanému uvedený automobil zákazníkem odcizen. Žalobce se touto žalobou domáhá, aby mu žalovaný vzniklou škodu nahradil.

Za tohoto skutkového stavu bylo pro posouzení opodstatněnosti uplatněného nároku - jak z tohoto vycházejí rovněž soudy v projednávané věci - významné, zda žalovaný naplnil svým jednáním skutkovou podstatu ustanovení § 172 zák. práce, zejména, zda mu lze v příčinné souvislosti s odcizením automobilu v hodnotě 530.000,- Kč vytýkat zaviněné porušení povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním.

Povinnosti pracovněprávního charakteru jsou stanoveny zaměstnanci právními předpisy, pracovním řádem, pracovní smlouvou popř. (důsledně vzato) pokyny vedoucích zaměstnanců, kteří jsou oprávněni na jednotlivých stupních řízení stanovit a ukládat podřízeným zaměstnancům pracovní úkoly, organizovat, řídit a kontrolovat jejich práci a dávat jim k tomuto účelu závazné pokyny; z hlediska závaznosti těchto pokynů přitom není - jak správně již dříve uvedl odvolací soud - významné, zda byly dány písemnou či pouze ústní formou. Protiprávnost na straně zaměstnance je objektivně existující rozpor mezi určitým jednáním (opomenutím určitého jednání) zaměstnance a stanovenou právní povinností (stanoveným pravidlem chování). Protiprávnost je objektivním stavem, který buď je nebo není dán, který může a nemusí být způsoben zaviněním zaměstnance, a jehož existence sama o sobě - jinak řečeno - není závislá na subjektivním vztahu zaměstnance ke svému chování, které se přičítá stanoveným pravidlům chování a k následkům tohoto chování - škodě.

Žalovaný v dovolání - mimo jiné - namítá, že v řízení „nebylo žádným písemným dokladem prokázáno“, že mu byla pokynem nadřízených uložena povinnost vykonávat předváděcí jízdu vozidel v hodnotě vyšší než 300.000,- Kč za přítomnosti dvou prodejců. Závěr o tom, že takový pokyn byl žalobci dán představuje skutkové zjištění soudu; jedná se o výsledek dokazování (hodnocení důkazů), při němž soud hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti, a přihlíží přitom pečlivě ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci (srov. § 132 o.s.ř.). Správnost tohoto závěru lze v dovolacím řízení zpochybnit dovolacím důvodem uvedeným v ustanovení § 241a odst. 3 o.s.ř.

Podle ustanovení § 241a odst. 3 o.s.ř. lze dovolání, které je přípustné mimo jiné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. (a tak je tomu v projednávané věci), podat z důvodu, že rozhodnutí vychází ze skutkového zjištění, které nemá podle obsahu spisu v podstatné části oporu v provedeném dokazování.

Za skutkové zjištění, které nemá podle obsahu spisu oporu v provedeném dokazování, je třeba ve smyslu citovaného ustanovení rozumět výsledek hodnocení důkazů soudem, který neodpovídá postupu vyplývajícímu z ustanovení § 132 o.s.ř., protože soud vzal v úvahu skutečnosti, které z provedených důkazů nebo přednesů účastníků nevyplývaly ani jinak nevyšly za řízení najevo, protože soud pominul rozhodné skutečnosti, které byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo, nebo protože v hodnocení důkazů, popř. poznatků, které vyplývaly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, eventuálně věrohodnosti, je logický rozpor, nebo jestliže hodnocení důkazů odporuje ustanovením § 133 až § 135 o.s.ř. Skutkové zjištění nemá oporu v provedeném dokazování v podstatné části tehdy, týká-li se skutečností, které byly významné pro posouzení věci z hlediska hmotného práva.

Dovolacím důvodem podle ustanovení § 241a odst. 3 o.s.ř. lze napadnout výsledek činnosti soudu při hodnocení důkazů, na jehož nesprávnost lze usuzovat - jak vyplývá ze zásady volného hodnocení důkazů - jen ze způsobu, jak k němu odvolací soud dospěl. Nelze-li soudu v tomto směru vytknout žádné pochybení, není možné ani polemizovat s jeho skutkovými závěry. Znamená to, že hodnocení důkazů, a tedy ani skutkové zjištění jako jeho výsledek, z jiných než výše uvedených důvodů nelze dovoláním úspěšně napadnout.

Skutkové zjištění o tom, že žalobci ze strany nadřízených „byly dány ústní pokyny o postupu při prodeji vozidel v hodnotě vyšší jak 300.000,- Kč“ (obsahující zejména pravidlo přítomnosti dvou prodejců během předváděcí jízdy vozidla v hodnotě vyšší než 300.000,- Kč) odvolací soud učinil - jak vyplývá z odůvodnění jeho rozsudku - z výsledků dokazování (zejména z výpovědi svědků - nadřízených zaměstnanců M. J. a P. S.), které zhodnotil způsobem vyplývajícím z ustanovení § 132 o.s.ř. Protože ostatní důkazy v tomto směru nepřinesly pro rozhodnutí věci podstatné poznatky, má uvedené skutkové zjištění oporu v provedeném dokazování; z odůvodnění napadeného rozsudku a z obsahu spisu je zřejmé, že odvolací soud vzal v úvahu jen skutečnosti, které vyplývaly z provedených důkazů a přednesů účastníků, že žádné skutečnosti, které v tomto směru byly provedenými důkazy prokázány nebo vyšly za řízení najevo a které byly současně významné pro věc, nepominul a že v jeho hodnocení důkazů a poznatků, které vyplývaly z přednesů účastníků nebo které vyšly najevo jinak, není z hlediska závažnosti (důležitosti), zákonnosti, pravdivosti, event. věrohodnosti, logický rozpor. Namítá-li dovolatel ve prospěch opačného skutkového závěru, že tvrzení žalobce o povinnosti žalovaného předvádět dražší vozy za přítomnosti dalšího prodejce „nebylo prokázáno žádným písemným dokladem“, že „je zcela nevěrohodné“, že by žalobce tuto „bezpochyby zásadní a podstatnou“ povinnost nestanovil prodejcem písemně, a že „kdyby toto bylo pravidlem“, nebyly by žalovanému bez přítomnosti druhého prodejce vydány klíče od dražšího vozu, napadá tak hodnocení důkazů soudem, které samo o sobě - jak uvedeno výše - není způsobitelným dovolacím důvodem.

Souhlasit nelze ani s názorem dovolatele, že v daném případě „chybí příčinná souvislost mezi vznikem škody, k níž došlo odcizením předmětného automobilu, a porušením pracovních povinností ze strany žalovaného“.

O vztah příčinné souvislosti jako jednoho z předpokladů odpovědnosti za škodu se jedná tehdy, vznikla-li škoda následkem zaviněného porušení pracovních povinností zaměstnancem (tj. bez zaviněného porušení povinnosti zaměstnancem by škoda nevznikla tak, jak vznikla). Z hlediska naplnění příčinné souvislosti nemůže stačit pouhé připuštění možnosti vzniku škody v důsledku zaviněného porušení povinnosti zaměstnancem, nýbrž musí být tato příčinná souvislost najisto postavena. Zaviněné porušení pracovních povinností zaměstnancem nemusí být jedinou příčinou vzniku škody; musí však být jednou z příčin, a to příčinou důležitou, podstatnou a značnou. Protože v případech odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 172 zák. práce jde o odpovědnost za zaviněné porušení povinností, je třeba vždy též zkoumat (a prokazovat) zavinění jednatelů zaměstnance, jež je definováno jako psychický vztah škůdce k vlastnímu protiprávnímu jednání a ke škodě jako jeho následku, a jehož přítomnost (alespoň ve formě nedbalosti) je nezbytná ve všech fázích řetězce příčin a následků.

V projednávané věci bylo zjištěno, že dne 19.6.2003 po 21.00 hodině byl žalovanému v průběhu předváděcí jízdy, kterou prováděl sám, zákazníkem odcizen předváděný automobil značky A. A6 v hodnotě 530.000,- Kč; právě v této části žalobci vznikla škoda, jejíž náhrady (v rozsahu omezeném čtyřapůlnásobkem průměrného výdělku žalovaného) se v tomto řízení domáhá.

Z hlediska zkoumání příčiny odcizení předváděného automobilu je - i s přihlédnutím k pozdní večerní době konání předváděcí jízdy - zřejmé, že, kdyby žalovaný splnil pokyn nadřízených a nebyl během předváděcí jízdy sám, ale byl s ním přítomen ještě další prodejce, k odcizení vozu by nedošlo. Za tohoto stavu je proto odůvodněn závěr, že porušení pracovních povinností ze strany žalovaného protiprávní jednání „osoby vydávající se za zákazníka“ umožnilo a nepochybně (být jako jedna z příčin, ovšem důležitá, podstatná a značná) vedlo ke vzniku škody. Tohoto možného následku nedodržení závazného pokynu zaměstnavatele o povinné přítomnosti dvou prodejců při předváděcí jízdě vozů v hodnotě nad 300.000,- Kč si přitom žalovaný - i bez potřeby časově náročného proškolení či zaučení - musel být vědom; z hlediska svého subjektivního vztahu k nedodržení uvedeného pokynu zaměstnavatele tedy žalovaný měl a mohl vědět vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům, že svým jednáním může způsobit škodu. Důvody, které žalovaného vedly k porušení pracovních povinností a které mohly vyplývat z poměrů u žalobce, nemají z hlediska vlastního zavinění žalovaného, tj. jeho vědomosti o protiprávnosti jednání a jeho důsledcích, žádný význam; mohou však být - a v tom lze dovolateli přisvědčit - podkladem pro úvahu o možnosti poměrného omezení jeho odpovědnosti ve smyslu ustanovení § 172 odst. 2 zák. práce.

Omezení odpovědnosti z důvodu spoluzpůsobení škody ze strany zaměstnavatele pro zaměstnance znamená zejména zmenšení (omezení) a někdy i vyloučení odpovědnostních následků, které by jej jinak postihly, nebýt okolnosti, že vznik škody způsobil rovněž sám zaměstnavatel porušením svých povinností. Zaměstnanec odpovídá za škodu jak co do základu, tak co do výše jen v rozsahu odpovídajícím jeho zavinění na vzniku a výši škody, a k tíži zaměstnavatele jde ta část škody, kterou porušením vlastních povinností sám způsobil. O porušení povinností zaměstnavatele se jedná především tehdy, jestliže došlo (v příčinné souvislosti se vznikem škody) k porušení povinností ze strany jeho vedoucích zaměstnanců (srov. § 9 odst. 3 zák. práce), jeho statutárních orgánů, popřípadě - je-li zaměstnavatel fyzická osoba - k porušení povinností přímo tímto zaměstnavatelem.

Dovolatel - jak se podává z obsahu dovolání - spatřuje důvody pro poměrné omezení odpovědnosti žalovaného za způsobenou škodu - mimo jiné - v tom, že ze strany žalobce nebyly vytvořeny odpovídající podmínky pro plnění povinnosti účasti dvou prodejců při předváděcí jízdě vozů v hodnotě nad 300.000,- Kč, neboť v okamžiku započetí předváděcí jízdy automobilu (který byl žalovanému následně odcizen) nebyl kromě žalovaného na pracovišti přítomen jiný prodejce, který by s ním mohl jízdu uskutečnit. Rovněž podle jeho názoru je třeba v této souvislosti vzít v úvahu, do jaké míry bylo ze strany žalobce plnění této povinnosti vyžadováno či kontrolováno, jestliže - jak zdůrazňuje - žalovanému „byly vydány dvě sady klíčků k vozidlu v hodnotě vyšší jak 300.000,- Kč“, ačkoli „byl na pracovišti sám a jiný prodejce nebyl přítomen“.

Žalovanému lze přisvědčit, že uvedené okolnosti mohou být důvodem pro závěr o tom, že se na vzniku škody podílel rovněž sám žalobce (zaměstnavatel) porušením svých povinností. Dovolatel však ve svých úvahách opomíjí, že žalobce z celkové škody ve výši 530.000,- Kč uplatnil v tomto řízení proti žalovanému pouze částku 81.000,- Kč (čtyřapůlnásobek jeho průměrného výdělku), pokrývající přibližně jen 15% vzniklé škody. Vzhledem k tomu, že za daného stavu jde k tíži žalobce převážná část (přibližně 85%) škody, lze žalobcem požadovanou částku - i s přihlédnutím k případnému spoluzavinění žalobce - považovat za přiměřenou míře odpovědnosti žalovaného, tj. rozsahu odpovídajícímu jeho zavinění na vzniku a výši škody.

Z uvedeného vyplývá, že odvolací soud dospěl - i když nikoliv na základě zcela přiléhavých důvodů - ke správnému závěru, že v daném případě „byla dána odpovědnost žalovaného za škodu, kterou způsobil svému zaměstnavateli ve smyslu ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce“ a že žalobcem požadovaná částka 81.000,- Kč „plně odpovídala rozsahu

náhrady škody žalovaným podle ust. § 179 odst. 1 a 2 věta první zák. práce“.

Z uvedeného vyplývá, že měnící rozsudek odvolacího soudu ve věci samé je z hlediska uplatněných dovolacích důvodů věcně správný. Protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by rozsudek odvolacího soudu byl v této části postižen vadou uvedenou v ustanovení § 229 odst.1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o.s.ř. nebo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud České republiky dovolání žalovaného v tomto směru podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem o.s.ř. zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Tarifní hodnota](#)
- [Nepoložení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU](#)
- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)